[1]למשמרת למי נדה כתיב אלא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת דלאו גופה דפרה נינהו איתמר שחיטת פרה בזר ר' אמי אמר כשרה ור' יצחק נפחא אמר פסולה עולא אמר כשרה ואמרי לה פסולה מתיב ר' יהושע בר אבא לסיועיה לרב [א]אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום מניין לרבות שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת ת"ל [ב]תורה יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש ת"ל זאת ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה מה הזאת מימיה אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת הואיל ואין כשרין באשה כבאיש אין כשרין אלא ביום ומוציא אני [ג]אסיפת אפרה [ד]ומילוי מים וקידוש הואיל וכשרין באשה כבאיש כשרין נמי ביום ובלילה והאי מאי תיובתא אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר הזאת מימיה תוכיח [ה]שפסולין באשה וכשרין בזר אמר אביי היינו תיובתיה אשה מאי טעמא אלעזר ולא אשה זר נמי אלעזר ולא זר אמר עולא כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא [2]ונתתם אותה אל אלעזר הכהן אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר איכא דאמרי לדורות בכהן גדול ואיכא דאמרי [ו]לדורות בכהן הדיוט בשלמא למ"ד לדורות בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול מנא ליה גמר חוקה חוקה מיום הכפורים והוציא אותה שלא יוציא אחרת עמה כדתנן (א)ולא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ואין מוציאין עמה אדומה שלא יאמרו שתים שחטו [ב]ר' אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר [3]אותה [ג]לבדה ות"ק הא כתיב אותה מאן ת"ק ר"ש היא [ד]דדריש טעמיה דקרא מאי בינייהו איכא בינייהו

דאפיק

למשמרת למי נדה. משמע דצריכי שימור עד שיזה מהן: **לסיועיה לרב.** דאמר [ע"א] פרה שחיטתה בזר פסולה: **הזאת מימיה אין כשירה באשה.** לקמן מפרש לה: **ואין כשירה אלא ביום.** דכתיב (במדבר יט) הוא יתחטא בו ביום השלישי: **מניין לרבות שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת.** דלא יהיו כשרין אלא ביום דאילו לענין באשה כבאים (א) אינו אצטריך לרבויי דכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן: **והזאת דמה.** אל נוכח פני אהל מועד שבע פעמים [שם]: **ת"ל תורה.** זאת חקת התורה (שם) תורה אחת לכל עבודתה: **ת"ל זאת.** את הכתוב כאן קיים ואל תוסיף: **אחר שריבה הכתוב ומיעט.** ולא פירש מאי ריבה ומאי מיעט מעתה לא מסרן אלא להתבונן בה את האמת ואת הישר: **אמרת הרי אנו למידין כולן מהזאת מימיה.** שפסול הלילה מפורש בו: **שאין כשרים באשה כבאים.** כדלקמן ולקח אזוב וטבל במים איש טהור וגו' (שם): **והאי מאי תיובתיה.** לשמואל אי נימא מדקתני שחיטה פסולה באשה פסולה נמי בזר: **אשה מאי טעמא.** מנא ליה דשחיטה פסולה באשה בשלמא קבלת דמה והזאת דמה כתיב [שם] ולקח אלעזר הכהן מדמה היינו קבלה והזה אל נוכח פני אהל מועד היינו הזאתה ושריפה נמי לעיל מינה כתיב כהן והדר ושרף את הפרה לעיניו דאלעזר והשלכת עץ ואזוב כהן כתיב אלא שחיטה מהיכא: **אלעזר ולא אשה.** ועל כרחך ושחט אותה לפניו דאלעזר קא דריש ליה תנא כרב דאי שיהא אחר שוחט ואלעזר רואה כדדריש שמואל מהיכא ממעט אשה אלא מאלעזר דריש ליה תנא וכי היכי דממעט אשה מהכא ממעטינן נמי זר: **כל הפרשה כולה.** של פרה כמו שעבודותיה סדורות זו אחר זו: **משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא.** כשתדקדק בה אינך יכול להשוות שיטת הפרשה בשוה שיהיו כל מקראותיה שוים זה עם זה אלא יש בהן שמשמע מקרא זה מוציא מכלל משמע מקרא שלפניו מה שפסל זה הכשיר זה או מה שהכשיר זה פוסל זה א] ויש בה מקראות משמעות שמתקיימין ממילא משמעותו שהמשמע עומד במקומו ואינו מוציא מכלל חבירו ולפי סידורן יש לך להבין מהו המוציא מכלל חבירו ומי משמע ממילא ועכשיו דורש והולך את כולה: **לאלעזר.** שהוא סגן: **בשלמא למאן דאמר לדורות בכהן הדיוט שפיר.** דכיון דלא קבע לה קרא בהדיא סגן או כהן גדול כל כהנים כשרין בה: **שלא יאמרו שתים שחטו.** וקי"ל שכל מלאכות הנעשות עמה פוסלות אותה כדתנן (פרה פ"ד משנה ד') כל העוסק בפרה מתחילה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה ולקמן (דף מג.) נמי אמרינן ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה: **משום שנאמר אותה.** והוציא אותה: **דדריש טעמא דקרא.** בבבא מציעא (דף קטו.) אלמנה עשירה ממשכנין אותה עניה אין ממשכנין אותה מפני שאתה צריך להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכינותיה:

לאפיק

למשמרת למי נדה כתיב. תימה לי א"כ מאי איצטריך קרא בשחיטה ובשריפה ובהכי תיתי חדא מתרתי ותלת וליכא למימר דאין הכי נמי דלא צריכי אלא הוו להו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין והא דקאמר למעוטי השלכה משום דג' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין חדא דמשמע דקאמר אלא למעוטי השלכת עץ ארז [דומיא] דלמעוטי אסיפת אפרה דמעיקרא דההוא מכח יתור קאמר ולא מכח ג' כתובים הבאין כאחד כדפרישית ועוד אי מכח ג' כתובים קא ממעט השלכת עץ ארז א"כ מאי איצטריך למימר טעם לדבר דלאו גופה דפרה נינהו וי"ל דשחיטה לא אתיא מכולהו דמה לכולהו שאין נוהגין בחולין תאמר בשחיטה דלאו עבודה היא שנוהגת בחולין ולהכי נאמר דלא מיפסל היסח הדעת כמו בחולין ושריפה נמי לא אתיא מכולהו דמה לכולהו דין הוא שיפסול בהן היסח הדעת דחזו מיד להזאה דמיד בשעת שחיטה מקבל הדם כדי להזות וכן באסיפת אפרה ומילוי מימיה [וקידוש] ראוין לאתר להזאה משא"כ בשריפה ואסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש איצטריך למיכתב בהו למשמרת דמכולהו לא אתו דמה לכולהו שפסולים באשה ובלילה ואין להקשות אמאי איצטריך למיכתב בכל שלשתן באסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש [לכתוב] בחד מינייהו וניתו אינך מיניה די"ל לאיזה מהם שלא היה נכתב הייתי ממעטו ולא הייתי ממעט השלכת עץ ארז כדממעטינן השתא כיון דהני כשירין באשה כבאים והשלכת עץ ארז פסול באשה:

אף אני אביא שחיטה וכו' עד והשלכת עץ ארז. תימה לי אמאי לא קאמר מה הזאת מימיה מיוחדת לעבודת גופה דפרה נינהו אף כל דגופה דפרה ונרבי אסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש ונמעט השלכת עץ ארז ואזוב דלאו גופה דפרה נינהו דהכי אמרינן לעיל גבי היסח הדעת וי"ל דסברא הוא לרבויי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת טפי מאסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש כיון דהנהו כשירים אפי' באשה והנך חשיבי כולי האי דקבעי להו כהן ולעיל נמי גבי היסח הדעת אי לאו דפסיל קרא היסח הדעת בהדיא באסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הוה מוקמינן בהן מיעוטא ולא בהשלכת עץ ארז תדע דקאמר לעיל מעיקרא אילימא למעוטי אסיפת אפרה כו':

לרב

עין משפט נר מצוה

יח א ב מיי' פ"ד מהל' פרה הלכה יח סמג עשין רלג:
יט ג מיי' שם פ"ו הל' ב:
כ ד מיי' שם פ"י הלכה ו:
כא ה מיי' שם פ"א הלכה יא:
כב ו מיי' שם פ"ד הל' ג סמג עשין שם:

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת, דלאו גופה דפרה נינהו, אלא אסיפת אפרה למילוי המים וקידוש שהוא נתינת אפר במים, היסח הדעת פוסל בהן. מאי טעמא, למשמרת למי נדה כתיב, כלומר, צריכין שימור שלא יסיח דעתו. מתיב רב יהושע לסיועי לרב, אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין אלא ביום, מנא לן לרבות שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת שאין כשרין אלא ביום, ת"ל חוקת התורה. יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, שלא יהיו כשרים אלא ביום, ת"ל זאת. ומה ראית לרבות את אילו ולהוציא את אילו, אחר שריבה הכתוב התורה ומיעט זאת, אמרת הרי אנו למידין כולן מהזאת מימיה, מה הזאת מימיה מיוחדין שאין כשרין באשה כבאיש, דתנן הכל כשרין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס והאשה, תינוק שאין בו דעת האשה מסעדתו כו'. ואין כשרין אלא ביום שנאמר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי, אף אני אביא שחיטה וקבלת דמה כו'. הא מתניתא כר' ישמעאל דמכשיר אסיפת אפרה באשה, דתניא ואסף איש טהור, איש להוציא את הקטן, טהור להביא את האשה דברי ר' ישמעאל. רבי עקיבא אומר איש להוציא את האשה. הזאת מימיה כשרין בזר, דתנן הכל כשרין להזות כו'. ודייקינן מינה שחיטתה מאי טעמא אינה כשרה באשה, משום דכתיב ונתתם אותה אל אלעזר הכהן וגו', וכתיב ושחט אותה לפניו, ואמרינן אלעזר ולא אשה, נימא אלעזר ולא זר, מיהא תיובתא לשמואל וסיועא לרב. אמר עולא כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע. כלומר, מה שמרבה זה המקרא ממעט האחר, מה שממעט האחד מרבהו האחר. ונתתם אותה אל אלעזר הכהן, אלעזר היה באותה העת סגן, ואמרינן אותה הפרה נעשית בסגן, אבל לדורות אינה נעשית בסגן אלא או כהן גדול או בכהן הדיוט. והוציא אותה שלא יוציא אחרת עמה הנה אותה של נתינה מיעטה הסגן, ואותה של הוצאה מיעטה אחרת.

מסורת הש"ס

א) פרה פ"ג מ"ז, ב) [במשנה איתא רבי יוסי אומר לא משום זה אלא משום שלא יאמרו והוציא אותה לבדה. אמנם מפרש"י דהכא ד"ה משום וכו' מוכח דהיה לפניהם כגי' הספר], ג) [בס"א: אותה אותה], ד) [קידושין סח: וש"נ],

◆

תורה אור השלם

1. וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא: במדבר יט ט

2. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: במדבר יט ב

3. וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: במדבר יט ג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנין כו' באשה כבאים לא איצטריך לרבויי:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה משמע מוציא מיד משמע וכו' ויש בה מקראות משמעות שמתקיימין ממילא משמעותו שהמשמע כו'. נ"ל ויש בה משמעות מקראות שמתקיימין ממילא שהמשמע הראשון כ"ל הש"י:

◆

תוס' ישנים

דופן אפילו לר"ש וכ"ת ר"ש לית ליה כו' אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה כו' משמע שפותר טעמא דחטאת קרייה רחמנא ובא לומר דלר"ש דמכשיר ביוצא דופן הוא קדשי בדק הבית ולרבנן הוי קדשי מזבח והשתא קשה דבשמעתין דהכא משמע דקדשי בדק הבית היא אפילו לרבנן דר"ש וכן בפ"ק דשבועות (דף יא:) קאמר גבי פרה נפדית על כל פסול שבה כו' שאני פרה דקדשי בדק הבית היא מקמי דלוקי לה התם כר"ש וגם בכל שיטת התלמוד דאמרינן פרה קדשי בדק הבית בפ"ק דזבחים (דף יד:) ובפרק א) המזבח מקדש ובפ"ק דמנחות (דף ו:) ובפ"ג דבכורות (דף כה.) [גבי] ר' יוסי בן המשולם ותמורה פרק אלו קדשים וכי נעמיד כל התלמוד דלא כרבנן דר"ש ע"כ נראה לרבי דה"פ התם אלא מעתה תפסל ב) סוכת כלומר כיון דפסל' בה רביעה בין לר' אליעזר דהתם לעיל בין לרבנן דידיה אי מטעם דקדשי מזבח אי מטעם דחטאת קרייה רחמנא תיפסל ביוצא דופן אלמה תניא כו' ור"ש מכשיר ומסתמא איתו חולק על ר"א ורבנן ג) ודכותיו דפסלי לה לעיל ברביעה והוא יכשירנה אלא הואיל ומום פוסל בה כו' כלומר לעולם קדשי בדק הבית היא לכ"ע ולר"ש [הוי] טעמא משום [הואיל] דמום פוסל בה כו' ולרבנן טעמא משום דחטאת קרייה רחמנא והשתא א"ש הא דאמרינן בפ"ק דחולין גבי מנא לן דאזלינן בתר רובא דחטאת קרייה רחמנא דהיינו כרבנן דר"ש ומיהו אף ר"ש נטפיה יכול להודות שם באותה דרשא דהא בספרי מפקינן נמי פסול שלא לשמה דהוי פסול בגופה ומיהו י"ם דגרסי גירסא אחרת כמס' ע"ז פרק אין מעמידין ומשמע מינה כפירוש ראשון אלא מעתה תיפסל ביוצא דופן כו' עד מודה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש ואלא מאי קדשי מזבח היא תיפסל ביוצא דופן אלמה תניא ור"ש מכשיר הא מאי אי אמרת בשלמא קדשי מזבח היא היינו דפליגי ר"ש ורבנן אלא אי אמרת קדשי בדק הבית היא מי פסל' בה רביעה כו' לעולם אימא לך קדשי בדק הבית היא ולענין רביעה אפילו ר"ש מודה דפסולה דכתיב כי משחתם בהם וגו' וזה משמע כפירוש ראשון שפירש וגם בפ"ק דשבועות בסוגיא שהבאתי לעיל גמר דמפיק התם אלא שאני פרה הואיל ודמיה יקרים [גרים] והאי תנא דס"ל קדשי מזבח היא מני רבנן היא דפליגי עליה דר"ש בפ' אין מעמידין ופירוש משובש הוא בספרים ואין זה לשון תלמוד דלא מיכח התם מידי שצריך לפטור דפרה קדשי מזבח היא כי מה שנ"ל שם טעמא דדמיה יקרים לאו משום דהוייא קדשי מזבח כדס"ד מעיקרא דהא לבסוף מוקי לה כר"ש דלית ליה קדשי בדק הבית ובספר רבינו יעקב בע"ז שאני פרה הואיל והמום כו' ואין כתוב בה אלא שאני כו' וכן ניחא לפירוש זה שפירש נלא אלא דהא לא הדר ביה מטעמא דחטאת קרייה רחמנא ואפילו לפי הספרים שכתוב בהם אלא שפיר אתא דאליבא דר"ש אחר: ורב חד בשחיטה וחד בשריפה ולריכי. תימה לרב דלית ליה לקמן דאפילו כהן הדיוט כשר מהזאה ואילך לוקמא לקרא כפשטיה שיהיה כהן שורף ואלעזר רואה י"ל דאה"נ אלא ניחא ליה למידרשינהו כולהו כחדא גוונא. ה"ר אלחנן. והא דמגלא בספרי ושרף את הפרה לעיניו שיהא אחר שורף ואלעזר רואה היינו דלא כרב ושמואל דהכא: למעוטי מאי. ואם תאמר למה יש לנו לומר שבא למעט אדרבה אית לן למילף מינייהו י"ל שהמקשה היה יודע דדרשינן היסח הדעת מלמשמרת אלא לא הוה ידע דמוקמינן ליה לאסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש א"נ הוה מיבעיא ליה דהא קרא דלמשמרת והני תרי קראי שני כתובין הבאים כאחד נינהו ועל כרחין באו למעט. ריב"א (וע"כ שייך לע"א):

למשמרת כתיב בהו. דמילוי מים וקידוש נפקי מלמשמרת למי נדה ואסיפת אפרה נפקא ליה מואסף איש טהור וגו' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת וגו': אלא למעוטי השלכת עץ ארז כו'. דאי לאו מיעוטא הוה ס"ד לרבוייהו מתורה או מקי"ו דאסיפת אפרה ומילוי מים דאמרינן לקמן שכשירין באשה בכאים ובלילה כביום כ"ש השלכה שאינה כשירה בכל אלו וגם בעיא כהן ולכך לריך קרא למעוטי: ה"ג אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשירין אלא ביום כו'. וכן בפירוש ר"ח ול"ג שאין כשירין באשה בכאים ואין כשירין אלא ביום: מנין לרבות שחיטתה כו'. וא"ת ל"ל קרא שאין שחיטתה כשירה אלא ביום תיפוק ליה דחטאת קרייה רחמנא דלעיל פירש גבי פסול גופה דסבירא לכ"ע דחטאת קרייה רחמנא י"ל דלענין כמה דברים לא אמרינן דחטאת קרייה רחמנא דהא תנא בתוספתא (דפרה פ"ג) שחטה היום ושרפה למחר כשירה. ה"ר אלחנן: מה הזאת מימיה מיוחדין כו'. וא"ת אימא מה הזאת מימיה מיוחדין שהיסח הדעת פוסל בה אף כל שהיסח הדעת פוסל בה יצאו השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת שאין היסח הדעת פוסל בהן י"ל דהזאת מימיה נמי לא אשכחן שיפסול בה היסח הדעת שאם הזה על הטמא ולא נתכוון לטהרו שלא מועיל הזאה. ה"ר יוסף: גמר חוקה חוקה מיוה"כ. ומהאי טעמא ילפינן בספרי שבבגדי לבן היתה נעשית: איבא דאמרי לדורות בכהן הדיוט כו'. פלוגתא היא בספרי ובמסכת פרה (פ"ד מ"א) אי בכהן הדיוט אי בכ"ג: שלא יאמרו שתים שחטו. פרש"י וקי"ל כל מלאכה הנעשית עמה פוסלתה כדתנן בפרה (שם מ"ד) שכל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה וטעמא שפוסלין במלאכה אומר ריב"א דהוי משום היסח דעת שע"י מלאכה שנתכוין לה הסיח דעתו [ממנה] (מולת) אבל אם אינו מתכוין לאותה מלאכה כשירה כדאמרי' בפושט

א) נ"ל חטאת העוף דף סח. ב) נ"ל ביוצא דופן. ג) נ"ל רבותיו.